

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ”
(для магістрів)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено старшим викладачем кафедри медичної психології та психокорекції МАУП *О. Л. Карачевською*

Затверджено на засіданні кафедри медичної психології та психокорекції (протокол № 7 від 01.04.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Карачевська О. Л. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Методика викладання медичної психології” (для магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 32 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, організацію та форми самостійної роботи студентів, рекомендації до самостійної роботи, вказівки до проведення семінарських занять, теми семінарських занять, рекомендації до написання реферату, вказівки до виконання контрольної роботи, питання для самоконтролю, тестові завдання, критерії оцінювання знань, список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Методика викладання медичної психології” є складовою програми підготовки магістрів, що навчаються за фахом “Медична психологія” у МАУП.

Нагальні проблеми сьогодення в Україні дедалі більше викликають необхідність підвищення психологічної культури і спеціалістів, і широких мас населення, в тому числі культури в галузі медичного обслуговування. Сучасне суспільство потребує збільшення кількості медичних психологів, від рівня підготовки яких буде залежати вирішення цих проблем.

Магістратура надає можливість отримати знання та практичні навички щодо подальшого викладання медичної психології, що в свою чергу вимагає глибокого розуміння суті термінів, понять, знання норм і патологій психічної діяльності самим магістром.

Слід зазначити, що методологія викладання дисципліни передбачає розуміння філософських аспектів сучасної психології, сучасних підходів до психологічної корекції, багатьох лінгвістичних значень психологічних понять, вміння розуміти і користуватися певними міждисциплінарними та спеціальними знаннями.

Слухачеві необхідно оволодіти знаннями щодо вимог до стратегії викладання медичної психології як системи знань, освоїти найважливіші загальні питання методики викладання медичної психології, а також знати методичні підходи до вивчення конкретних тем курсу медичної психології.

Методичні рекомендації розроблені на основі сучасних підходів щодо розуміння методики викладання медичної психології у вищих навчальних закладах, з врахуванням підвищення психологічної культури в країні, уявою про те, що в першу чергу знадобиться студентам як майбутнім психологам, викладачам та вихователям підростаючого покоління.

Відповідно до прийнятого в МАУП навчального плану, програмою курсу “Методика викладання медичної психології” передбачено лекційні та семінарські форми занять, а також самостійна робота під керівництвом викладача у вигляді самостійного опанування студентами теоретичного матеріалу з рекомендованої літератури та аналізу сучасних психологічних досліджень у цій галузі, а також написання рефератів та контрольних робіт.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Треба зазначити, що самостійна робота з дисципліни “Методика викладання медичної психології” передбачає наявність серйозної та стійкої мотивації з боку студентів, що зумовлена необхідністю ефективної професійної підготовки майбутніх психологів і викладачів.

Продуктивність самостійної роботи студентів залежить від наступних факторів:

- 1) участь у творчій діяльності;
- 2) використання у навчальному процесі активних методів навчання;
- 3) мотивуючі фактори контролю знань у вигляді рейтингової та накопичувальної системи оцінювання знань;
- 4) необхідність обов’язкового виконання індивідуальних завдань;
- 5) розширення обсягу знань з дисципліни у зв’язку з опрацюванням додаткової літератури.

Основне завдання організації самостійної роботи з дисципліни “Методика викладання медпсихології” полягає в набутті студентами навичок свідомо працювати не тільки з навчальним матеріалом, але і з науковою інформацією, закріпити основи самоорганізації та самовиховання, ствердити уміння та бажання постійно підвищувати свою кваліфікацію.

При вивченні дисципліни необхідна організація самостійної роботи, що поєднує аудиторну, позааудиторну, пошуково-аналітичну, творчу наукову форми роботи.

Аудиторна самостійна робота реалізується в процесі лекційних, практичних і семінарських занять.

Під час практичного заняття студенти детально аналізують фактори, що впливають на процес підготовки та проведення занять з медичної психології, знайомляться з новітніми науковими розробками в галузі, закріплюють знання щодо психологічних досліджень актуальних проблем медпсихології, визначають особливості індивідуальних особистісних рис, необхідних фахівцві.

У процесі практичних занять відбувається перевірка засвоєння здобутих знань шляхом застосування попередньо підготовленого методичного матеріалу — тестів для виявлення ступеня опанування студентами необхідних теоретичних і практичних положень. Крім того, застосовуються такі форми аудиторної діяльності, як опитування, аналіз типових помилок, дискусії, семінари, рефлексійний аналіз

розуміння матеріалу тощо. Підготовка до таких занять потребує ґрунтовної теоретичної і практичної самостійної роботи студентів.

При проведенні семінарів обговорюються попередньо визначені питання, до яких студенти готують тези виступів, реферати. При проведенні семінарів визначаються:

- умінням студентів аналізувати навчальний матеріал;
- здатністю формулювати та відстоювати свою позицію;
- активністю;
- можливістю науково мислити;
- навичками самостійної роботи з літературою, першоджерелами з дисципліни та методикою їх опрацювання;
- якістю написання рефератів тощо.

Дискусії виявляють індивідуальні особливості розуміння обговорюваного питання, вчаться у творчій суперечці визначати істину, встановлювати особисту і спільну точки зору з обговорюваної проблеми. В процесі дискусії студенти збагачують зміст вже відомого матеріалу, впорядковують і закріплюють його.

Щодо форм проведення семінарів і дискусій з дисципліни “Методика викладання медичної психології”, то вони можуть бути:

- у вигляді запитань і відповідей з коментарями;
- розгорнуті бесіди;
- дискусії за принципом “круглий стіл”;
- обговорення письмових рефератів студентів та їх оцінювання;
- вирішення проблемних питань та розбір конкретних ситуацій;
- у режимі “мозкова атака” або у формі “потоків ідей”;
- “майстер-класи”.

Позааудиторна робота з дисципліни має характер пошуково-аналітичної і наукової роботи. Завдання, які виникають у студентів у процесі самостійної роботи, сприяють мисленню, формуванню умінь і навичок. Завдання для самостійної роботи поглиблюють та закріплюють знання та уміння, які студенти отримують на лекціях та практичних заняттях. Доцільними при вивченні дисципліни “Методика викладання медичної психології” можуть бути такі форми проведення самостійної роботи:

- пошук та огляд наукових джерел за заданою проблематикою;
- підготовка рефератів;
- формулювання понять;
- відповідальне виконання домашніх завдань;
- ретельна підготовка до семінарських занять і дискусій різних видів тощо.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Зазначимо, що окрім аудиторних занять, навчальні плани з дисципліни “Методика викладання медичної психології” передбачають самостійну роботу студентів, яка має стимулювати формування пізнавальної активності студентів, закріплення основних вмінь та навичок роботи з навчальним матеріалом, поглиблення та розширення вже здобутих знань, підвищення рівня організованості та професійної підготовки фахівців.

Особливої уваги при самостійному опрацюванні зазначеної в навчально-тематичному плані тематики заслуговують розділи, за якими не читаються лекції.

Під час самостійної роботи студенти мають закріпити конкретні вміння та навички, а саме в:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійній роботі в бібліотеці з каталогами;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектуванні літературних джерел;
- роботі з довідковою літературою;
- опрацюванні статистичної інформації.

Студент має раціонально організовувати свою навчальну діяльність. Складання плану своєї роботи надасть можливість чітко визначити її послідовність. Необхідно враховувати, що план самостійного навчання має бути реальним, а його виконання давало плідні наслідки у навчальному процесі.

Щоб самостійна робота була успішною, значну частину часу студент має присвятити роботі в бібліотеці. Необхідно розуміти сутність складання алфавітного й тематичного каталогів, вміти швидко знаходити в них необхідну літературу, знати особливості бібліографічного шифрування. Для плідної роботи з літературними джерелами студентові корисно скласти свою бібліографію. Для роботи у провідних бібліотеках Києва студент має знати їх структуру, спеціалізацію окремих підрозділів, вміти користуватися різноманітними каталогами, правильно заповнювати бланки вимог на літературу тощо.

Відібрана для самостійного опрацювання література може бути різною і за обсягом наукових даних, і за характером їх викладу, отож потрібно відібрати необхідний для опрацювання матеріал (параграфи, розділи, підрозділи тощо) та розподілити його за важливістю (що для детального вивчення, а що для ознайомлення). Процес читання має відбуватися повільно, вдумливо, до незрозумілих питань треба обов'язково повертатися, наводити додаткові довідки, щоб зрозуміти сутність думки автора. Значення незнайомих термінів слід одразу ж з'ясувати за тлумачними словниками, енциклопедіями або спеціалізованими довідниками. У процесі роботи з літературою корисно робити виписки найважливіших думок, формулювань, окремих висловів на окремих аркушах паперу із зазначенням автора, джерела, сторінок і абзаців. Для кращого засвоєння матеріалу, розвитку творчого мислення основний зміст прочитаного доцільно формулювати у вигляді тез. Конспект є стислим викладом основної сутності опрацьованого літературного матеріалу. Він має бути стислим, змістовним, записаним своїми словами і формулюваннями. Класичні визначення, оригінальні думки, вислови слід записувати до конспекту повністю з посиланнями на автора, джерело і сторінку. У процесі конспектування важливо дотримуватися логічного зв'язку окремих складників тексту. У конспекті доцільно підкреслювати найважливіші теоретичні положення, визначення, висновки і роботи помітки на полях. Пам'ятаймо, що систематичне конспектування опрацьованого матеріалу дисциплінує розум, відточує вміння формулювати свої думки в короткій змістовній формі, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Щодо цілісного уявлення про навчальну дисципліну “Методика викладання медичної психології” студентів необхідно користуватися довідковою літературою: енциклопедіями, енциклопедичними словниками, галузевими довідниками, методиками, науковими журналами, тощо.

Глибоке вивчення курсу “Методика викладання медичної психології” супроводжується складанням схем, додаткових конспектів, планів лекційних та семінарських занять з їхнім подальшим аналізом. Схеми, які складають студенти, повинні бути наочними, змістовними, логічно обґрунтованими. Значний обсяг медичної чи психологічної інформації можна зводити у таблиці, це впорядковує дані, робить їх зручнішими для сприйняття.

Змістовий модуль І. Викладання медичної психології: загальні питання

Тема 1. Освіта в галузі медичної психології

Завдання

Скласти конспект щодо вимог до викладання. Проаналізувати історичний аспект освіти в галузі медичної психології та необхідність підвищення психологічної культури в медичних закладах, визначити конкретні проблеми. Засвоїти основні сучасні тенденції викладання: гуманізація, оптимальні групи, індивідуалізація освіти, використання сучасних технологій у процесі навчання і викладання. Проаналізувати духовний зміст педагогічної діяльності викладача медичної психології. Скласти план-схему щодо диференціації слухачів стосовно змісту, форми, напрямів навчання. Записати особисті роздуми про культурно-психологічну компетентність, здібності та педагогічну майстерність викладача психології.

Література [1; 6; 9; 10; 15]

Форма звіту: конспект, план-схема, усне опитування.

Тема 2. Медична психологія як навчальна дисципліна

Завдання

Зробити аналіз щодо медичної психології як науки та її ролі у сучасному суспільстві. Прописати етичні аспекти медичної психології. Ознайомитися з поняттям гуманізації медичної психології. Записати особисті роздуми щодо значення психологічної культури медичних працівників. Засвоїти завдання викладання медичної психології: освітні, підвищення рівня культури та духовності, сприяння самовдосконаленню. Знати основні методи медичної психології та їх оцінку. Освоїти розуміння статистичних методів дослідження, які використовує медична психологія.

Література [1; 2; 6; 9; 10; 15]

Форма звіту: конспект, усне опитування.

Тема 3. Методологічні принципи пояснення психологічних явищ

Завдання

Проаналізувати психогенетичні передумови індивідуальності та фактори зумовленості психічних явищ. Ознайомитися з дослідженням різноманітних властивостей нервової системи та психофізіоло-

гічних проявів: психосенсорні реакції, їх чутливість, динамічність. Визначити категорії матеріального та ідеального, суб'єктивного й об'єктивного. Розглянути сприймання як психічне і суб'єктивне, феномен проєкції, розвиток психіки в онтогенезі. Проаналізувати значення спадковості і середовища у формуванні особистості. Визначити, які існують методи дослідження темпераменту і характерологічних властивостей; оцінку результатів досліджень; самостійно опрацювати хоча б одну методику.

Література [2; 6; 9; 10; 14; 15]

Форма звіту: конспект, протокол дослідження, усне опитування.

Тема 4. Методологія викладання

Завдання

Ознайомитися з мотивацією пізнавальної активності та її формуванням. Дати визначення, що таке провідні модальності та їх використання у процесі засвоєння знань і викладання. Розглянути: наочність, її значення для засвоєння матеріалу, види (образна, предметна, словесна), демонстраційний експеримент як специфічний вид предметної наочності, його дидактичні особливості; підготовка і методика проведення демонстраційного експерименту на заняттях із психології. Визначити переваги, можливості, наочного експерименту і можливі негативні аспекти його проведення та оцінок. Проаналізувати емоційний фактор у процесі навчання. Акцентувати увагу на прийомах активізації мотивації у процесі засвоєння психологічного матеріалу: риторичні запитання, індивідуальні та групові завдання, аналіз проблемних ситуацій, тестові питання, завдання на розвиток творчих підходів. Виготовити наочний матеріал для проведення занять з медичної психології за власним вибором, проаналізувати.

Література [1; 3; 7; 9; 15]

Форма звіту: конспект, наочний матеріал, усне опитування.

Тема 5. Контроль знань з медичної психології

Завдання

Розглянути контроль знань як фактор сприяння мотивації та перевірки рівня знань, повноти і правильності засвоєного матеріалу. Проаналізувати функції контролю знань: діагностична (виявлення і оцінка рівня знань), корекційна (усунення помилок і неточностей), розвиваюча (перехід інформації у довготривалу пам'ять і розуміння на вищому рівні узагальнень усіх засвоєних понять). Розглянути

основні показники рівня оволодіння предметом: володіння термінологією, знання характеристик і суті понять; вміння порівнювати різні поняття. Визначити види контролю: індивідуальний і фронтальний; форми: усні та письмові завдання. Освоїти варіанти усного опитування: індивідуальне, у процесі групової роботи, фронтальне, творчі завдання. Освоїти варіанти письмового контролю знань: програмований контроль, тестовий контроль; письмові роботи: письмові завдання індивідуальні, за варіантами, однакові для всіх, творчі завдання. Приділити увагу особливостям контролю знань з психології та критеріям оцінки психологічних знань. Розглянути дидактичну та мотиваційну функцію оцінки. Скласти самостійно декілька варіантів творчих завдань з медичної психології.

Література [1; 6; 9; 10; 13; 15]

Форма звіту: конспект, варіанти творчих завдань, усне опитування.

Тема 6. Форми навчальних занять і методики їх проведення

Завдання

Ознайомитися з поняттям лекція, її сутність і завдання. Розглянути джерела для підготовки, логічні основи лекції, лекційні прийоми, лекція як форма передачі наукової інформації. Розглянути функції лекції: орієнтувальна — для висвітлення світоглядної суті понять і явищ, характеристика ідей і теорій в їх історичному розвитку; пояснювальна функція — розкриття наукового змісту тем і формування системи понять про відповідні психічні явища; функція переконання — доказами логічності і аргументованості лекції. Засвоїти методичні прийоми активізації мислення студентів на лекції: запитання до аудиторії, проблемні аспекти навчальної інформації, використання таблиць, схем, іншої наочної інформації.

Розглянути семінарські заняття, їх сутність і мета. Засвоїти визначення пізнавальної проблеми і програми підготовки студентів до семінарських занять: проблемний характер, орієнтація на самостійність продуктивного пошуку істини, дискусія. Ознайомитися з технологією керування пізнавальною діяльністю студентів на семінарських заняттях.

Визначити мету і завдання практичних занять. Оволодіти вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці. Засвоїти різновиди практичних занять з медичної психології залежно від місця їх проведення. Розглянути моделювання психологічних і навчальних ситуацій, особливості організації і проведення практичних занять у місцях проходження практики.

Розглянути інші форми педагогічної діяльності. Знати, що означає ділова, творча, рольова гра — їх розвиваюча та педагогічна функції. Ознайомитися з розробкою сценарію і його постановкою. Засвоїти, що таке тренінг, студентські конференції, “круглі столи”, майстер-класи, тематичні гуртки, психолого-педагогічний театр. Розглянути екскурсію як мотивуючу навчальну діяльність, перегляд та обговорення документальних, художніх фільмів з метою демонстрації унікальних явищ, обговорення їх суті з позицій медичної психології

Література [1; 6; 9; 10; 15]

Форма звіту: конспект, усне опитування.

Тема 7. Підготовка викладача до лекції з медичної психології

Завдання

Засвоїти етапи роботи при підготовці лекції: ознайомлення з питаннями, передбаченими навчальною програмою; робота з навчальною та науковою літературою з метою добору необхідної інформації для ґрунтовного висвітлення питань; визначення пізнавально-розвиваючих і виховних цілей лекції. Розглянути висвітлення логічного зв'язку теми, над якою працює викладач, з іншими темами курсу. Знати визначення основних акцентів у змістових характеристиках психічного явища, що вивчається, про підготовку прикладів з практики медичної психології, що висвітлюють відповідну тему.

Розглянути складання плану лекції, послідовність викладання матеріалу, зв'язок з попередніми темами лекційного матеріалу, визначення прийомів активізації розумової діяльності студентів у процесі прослуховування лекції, добір ілюстративного матеріалу. Процедура написання і культура оформлення методичного матеріалу лекції з медичної психології. Самостійно скласти план лекції на довільну тематику з медичної психології.

Література [1; 6; 9; 15]

Форма звіту: конспект, план лекції, усне опитування.

Змістовий модуль II. Методичні рекомендації щодо підготовки окремих тем курсу медичної психології

Тема 8. Предмет, завдання і методи медичної психології

Завдання

Засвоїти розуміння основних термінів і понять сучасної теорії психології, фізіологічні та психологічні явища, передумови психічної

діяльності і власне психічна діяльність. Проаналізувати умовність “сфер психічної діяльності”. Розглянути термінологію в медичній психології, теорії особистості. Сформувати розуміння понять: “норма і патологія”, “організм і особистість”, “реакція — стан — розвиток”, “емоції — почуття”, “психотичне — непсихотичне”, “екзогенне — психогенне — ендогенне”, “дефект — одужання — хроніфікація”, “адаптація — дезадаптація”, “компенсація — декомпенсація”, “симптом — синдром — діагноз”, “МКХ”. Розглянути методи дослідження в медичній психології. Засвоїти особливості клінічного опитування пацієнта, первинне інтерв’ю, невербальні та вербальні методи обстеження. Проективні методи. Освоїти розуміння меж трактування результатів психологічного обстеження.

Література [2; 3; 5; 6; 9; 11; 13; 14]

Форма звіту: конспект, усне опитування.

Тема 9. Розуміння основних симптомів і синдромів порушення психіки

Завдання

Розглянути межю норми і патології у сфері сприйняття, порушення свідомості. Визначити ознаки патології в емоційній сфері, ознаки порушення уваги, пам’яті, інтелекту, симптоми порушення волі. Розглянути темперамент, характер, особистість. Сформувати розуміння розладів особистості: антисоціальний, нарцисичний, дисоціативний, істероїдний, шизоїдний, параноїдний, ананкастичний, мазохістичний, депресивний, маніякальний, компульсивний. Розглянути ознаки психічної дефіцитарності, зворотності — незворотності дефекту.

Література [3–5; 7; 8; 13]

Форма звіту: конспект, усне опитування

Тема 10. Психосоматичні і соматопсихічні розлади

Завдання

Ознайомитися з психогенетичними передумовами психосоматичних розладів. Розглянути гіпоталамо-гіпофізарну систему, принцип зворотного зв’язку у функціонуванні організму і походженні психосоматичних розладів та вплив “внутрішньої картини хвороби” на її розвиток; психоаналітичні підходи до розуміння психосоматичних захворювань; соматопсихічні розлади; “внутрішню картину хвороби” хірургічного, травматологічного пацієнтів. Звернути увагу на особливості психічного реагування пацієнта на хворобу залежно від віку,

статі, темпераменту, освітнього рівня, характеру та установок. Виконати письмову роботу: “Роль психолога в корекції психосоматичних і соматопсихічних розладів” зі своїми коментарями та роздумами. Проаналізувати можливості психологічної допомоги та психологічної корекції, важливість таких факторів, як професіоналізм, досвід, часові обмеження і можливості, місце роботи, його естетичність.

Література [4–6; 9; 10]

Форма звіту: конспект, письмова робота, усне опитування.

Тема 11. Розуміння сучасної психогієни, психопрофілактики і психотерапії

Завдання

Проаналізувати філософські поняття людських цінностей: сенс і мета життя, духовність, свобода, відповідальність. Знати поняття психогієни, первинна і вторинна психопрофілактика. Розглянути сутність депривації потреб людини, суїцидологічні проблеми, проблеми медичного персоналу. Розглянути, що охоплює сучасна психотерапія та обґрунтування гуманістичного напрямку. Ознайомитися з психодинамічними підходами до особистості, поведінковою терапією, когнітивними методами, гештальттерапією, арттерапевтичними методами, сімейною психотерапією та груповою терапією. Скласти план власних психогієнічних заходів.

Література [5; 6; 9–11]

Форма звіту: конспект, письмова робота, усне опитування.

ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Зазначимо, що вивчення теоретичних аспектів навчальної дисципліни “Методика викладання медичної психології” передбачає самостійну підготовку студентів до семінарських занять, в ході яких відбувається реалізація знань, здобутих у процесі прослуховування лекцій і самостійної роботи з підручниками та фаховою літературою. Під час семінарських занять проводиться усне опитування та тестування студентів.

Отож у процесі підготовки до семінарських занять студент має дати розгорнуту ґрунтовну відповідь на питання та відповісти на тестові завдання. Позитивним моментом підготовки до семінарських занять є написання реферату або змістовної доповіді.

Треба пам'ятати, що неготовність студента до семінару або відсутність на занятті розцінюється як академічна заборгованість, що в свою чергу може призвести до недопуску до складання заліку.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Освіта в галузі медичної психології.
 - 1) Історичний аспект освіти в галузі медичної психології.
 - 2) Сучасні тенденції викладання.
 - 3) Індивідуалізація освіти.
 - 4) Використання сучасних технологій у процесі навчання і викладання.
 - 5) Диференціація слухачів щодо змісту, форми, напрямів навчання.
2. Методологія викладання.
 - 1) Мотивація пізнавальної активності, її формування.
 - 2) Розуміння провідних модальностей людини, їх значення для викладання.
 - 3) Наочність, її значення для засвоєння матеріалу.
 - 4) Підготовка і методика проведення демонстраційного експерименту.
3. Форми навчальних занять і методики їх проведення.
 - 1) Лекційні прийоми.
 - 2) Методичні прийоми активізації мислення студентів на лекціях.
 - 3) Моделювання психологічних і навчальних ситуацій.
 - 4) Ділова, творча, рольова ігри – їх розвиваюча та педагогічна функції.
4. Методичні рекомендації щодо підготовки окремих тем курсу медичної психології.
 - 1) Розуміння основних термінів і понять із сучасної теорії психології.
 - 2) Умовність “сфер психічної діяльності”.
 - 3) Термінологія в медичній психології.
 - 4) Психогенетичні передумови психосоматичних розладів.
 - 5) Гіпоталамо-гіпофізарна система, принцип зворотного зв'язку у функціонуванні організму.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Зазначимо, що реферат підводить підсумок вивчення студентами і окремої теми, і дисципліни в цілому.

Обсяг реферату визначається специфікою досліджуваного питання і змістом опрацьованих матеріалів та документів, а також їх науковою цінністю та практичним значенням. Оптимальний обсяг реферату — 10–15 сторінок. Реферат має відповідати вимогам до оформлення рукопису кваліфікаційної роботи: вступ і висновки разом не повинні перевищувати 20 % від її загального обсягу; текст друкується через інтервал 1,5 на одній сторінці стандартного аркуша з такими полями: ліве — 30 мм, праве — 15 мм, верхнє — 20 мм, нижнє — 20 мм; всі сторінки нумеруються: загальна нумерація починається з титульного листа, проте порядковий номер на ньому не ставиться.

На титульному листі реферату обов'язково вказують: офіційну назву навчального закладу, інститут і кафедру; прізвище та ініціали автора реферату (абревіатуру навчальної групи); повну назву теми; прізвище та ініціали наукового керівника, його науковий ступінь і вчене звання; місто, де знаходиться навчальний заклад та рік написання реферату. Після титульного листа подається зміст реферату з точною назвою кожного розділу (параграфу) і вказуванням його сторінок.

Слід пам'ятати, що список використаних джерел складається з дотриманням загальноновизнаних вимог до робіт, що готуються до друку. До списку використаних джерел мають бути включені лише безпосередньо використані в рефераті праці в алфавітному порядку авторів. Монографії і збірники, що не мають на титульному аркуші прізвища автора (авторів), включаються до загального списку за алфавітним розміщенням заголовку.

Вибір теми реферату

Щодо вибору теми реферату, то вона має бути не просто повторенням засвоєного матеріалу лекції чи семінарського заняття, а ще й повинна відображати самостійне розроблення студентом проблеми, досить чітко окресленої від інших. Неприпустимим є поєднання декількох проблем або, навпаки, штучне виокремлення певної частини єдиного питання.

Завважимо, що важливими критеріями при доборі теми реферату, вбачається її актуальність, широка джерельна база, наявність необ-

хідного фактичного матеріалу, а також достатнє її висвітлення в науково-методичній літературі, що передбачає, в першу чергу, ознайомлення із загальною концепцією автора праці та його висновками.

Структура реферату: титульний аркуш; зміст (план); вступ; розділи (вони часто поділяються на параграфи); висновки; список використаних джерел; додатки (у яких наводяться таблиці, схеми, діаграми тощо); перелік умовних позначень.

Обов'язково у вступі реферату обґрунтовується актуальність теми, її особливості, значення з огляду на розвиток науки та практики або науково-методичної діяльності у сфері освіти та культури. Тут також необхідно подати аналіз використаних джерел, зазначивши при цьому авторів, що вивчали цю тематику, визначити сутність основних чинників, що вплинули та розвиток явища або процесу, який досліджується, на недостатньо досліджені чи вивчені питання, з'ясувавши причини їх слабкої аргументації.

Щодо основної частини реферату, то її становлять кілька розділів (що можуть бути розбиті на параграфи), логічно поєднаних між собою.

Виклад матеріалу в рефераті повинен бути логічним, послідовним, без повторень. Треба використовувати синтаксичні конструкції, характерні для стилю наукових документів, уникати складних граматичних зворотів, незвичних термінів і символів або пояснювати їх відразу, при першому згадуванні в тексті реферату. Терміни, окремі слова і словосполучення можна замінювати абрєвіатурами і сприйнятливими текстовими скороченнями, значення яких зрозуміле з контексту реферату або загальноприйняте.

Неприпустимо використання цитати без зазначення автора. При цитуванні будь-якого фрагмента джерела не має бути неточностей. Зауважимо при цьому, що цитатами не слід зловживати. Якщо важливий документ потребує наведення його в тексті реферату в повному обсязі, краще винести його в додатки.

Також у рефераті необхідно визначити і викласти основні тенденції дослідження, підтвердити їх найтипівішими прикладами, відобразити сучасні ідеї та гіпотези, методики та методичні підходи до вивчення проблеми. Доцільно зупинитися на якомусь дискусійному моменті та спробувати проаналізувати позиції сторін, приєднавшись до однієї з них, або висловити власну думку на певну проблему та визначити перспективи її вирішення.

У кінці кожного розділу реферату слід надавати короткі висновки — чіткі і лаконічні, де узагальнити оцінки та практичні рекомендації. Можливо стисло вказати на перспективи подальшого дослідження проблеми або своє бачення.

Реферат оцінюється за такими критеріями: актуальність; наукова та практична цінність; глибина розкриття теми, вирішення поставлених завдань; повнота використання рекомендованої літератури; обґрунтування висновків; грамотність; стиль викладу; оформлення реферату; обсяг виконаної роботи; завершеність дослідження.

Теми рефератів

1. Психогенетичні передумови індивідуальності.
2. Спадковість та середовище у формуванні особистості, методологічні підходи під час викладання.
3. Розуміння темпераменту і характерологічних властивостей.
4. Значення емоційного фактора у процесі навчання.
5. Сучасні прийоми активізації мотивації у процесі засвоєння матеріалу.
6. Завдання і розвиток творчих підходів у процесі навчання.
7. Особливості та форми контролю знань з медичної психології.
8. Тренінги –методика проведення та ефективність.
9. Проведення майстер-класів та їх значення у навчальному процесі.
10. Психолого-педагогічний театр.
11. Вплив “внутрішньої картини хвороби” на її розвиток.
12. Психоаналітичні підходи до розуміння психосоматичних захворювань.
13. Соматопсихічні розлади.
14. Особливості сприймання у навчальному процесі.
15. Психосоматичні розлади — особливості та динаміка характерологічних змін.
16. Деякі прояви психогенних порушень.
17. Методи профілактики стресу.
18. Психотерапевтичні техніки у зміцненні емоційної стабільності.
19. Особливості психокорекційної роботи в медичній сфері.
20. Функціональні порушення серцевої діяльності.
21. Особиста психогігієна психолога.
22. Специфіка професійного вигорання психологів.
23. Особисті якості викладача.
24. Форми педагогічної діяльності.
25. Сучасні проблеми медичного персоналу.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Навчальним планом дисципліни “Методика викладання медичної психології” передбачено контроль засвоєння знань студентів шляхом виконання контрольної роботи реферативного типу.

Контрольна робота має на меті виявити ступінь засвоєння студентами основних категорій, понять та міждисциплінарних зв'язків медичної психології, загальних закономірностей сприймання, засвоєння матеріалу слухачами, методики та організації викладання, а також заходи щодо психогігієни фахівця.

Тему контрольної роботи визначає викладач. Обсяг контрольної роботи 12–15 друкованих аркушів (А4), 14 шрифтом; відступ між рядками 1,5.

Теми контрольних робіт

1. Психогенетичні передумови індивідуальності.
2. Значення спадковості та середовища у формуванні особистості.
3. Методологічні підходи під час викладання.
4. Розуміння темпераменту і характерологічних властивостей у навчальному процесі.
5. Емоційний фактор у процесі навчання.
6. Прийоми активізації мотивації у процесі засвоєння матеріалу.
7. Завдання і розвиток творчих підходів у педагогічній практиці.
8. Особливості та форми контролю знань з психології.
9. Проведення майстер-класів.
10. Психолого-педагогічний театр.
11. Вплив “внутрішньої картини хвороби” на її розвиток.
12. Психоаналітичні підходи до розуміння психосоматичних захворювань.
13. Соматопсихічні розлади.
14. Етичні аспекти медичної психології.
15. Гуманізація медичної психології.
16. Значення психологічної культури медичних працівників.
17. Основні методи медичної психології, їх оцінка.
18. Причинна зумовленість психічних явищ.
19. Дослідження психофізіологічних проявів: психосенсорні реакції, їх чутливість, динамічність.
20. Категорії матеріального та ідеального, суб'єктивного й об'єктивного.
21. Сприймання як психічне і суб'єктивне.

22. Феномен проєкції.
23. Розвиток психіки в онтогенезі.
24. Демонстраційний експеримент.
25. Первинна і вторинна психопрофілактика.
26. Проблеми професійного вигорання в медичних установах.
27. Сучасні підходи щодо психогієни.
28. Проблеми відношень клієнт — психолог.
29. Тренінг у навчальному процесі.
30. Особисті якості викладача та їх значення у навчальному процесі.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Зміст та мета предмета “медична психологія”.
2. Вимоги до викладання медичної психології.
3. Історичний аспект освіти в галузі медичної психології.
4. Потреба у спеціалістах з медичної психології.
5. Необхідність підвищення психологічної культури в медичних закладах.
6. Сучасні тенденції викладання.
7. Поняття оптимальних груп.
8. Індивідуалізація освіти.
9. Використання сучасних технологій у процесі навчання і викладання.
10. Духовний зміст педагогічної діяльності викладача медичної психології.
11. Диференціація слухачів щодо змісту, форми, напрямів навчання.
12. Культурно-психологічна компетентність, здібності та педагогічна майстерність викладача психології.
13. Медична психологія як наука, її роль у сучасному суспільстві.
14. Етичні аспекти медичної психології.
15. Гуманізація медичної психології.
16. Значення психологічної культури медичних працівників.
17. Завдання викладання медичної психології.
18. Основні методи медичної психології, їх оцінка.
19. Розуміння статистичних методів дослідження.
20. Психогенетичні передумови індивідуальності.
21. Причинна зумовленість психічних явищ.
22. Дослідження психофізіологічних проявів: психосенсорні реакції, їх чутливість, динамічність.

23. Категорії матеріального та ідеального, суб'єктивного та об'єктивного.
24. Сприймання як психічне і суб'єктивне.
25. Феномен проєкції.
26. Розвиток психіки в онтогенезі.
27. Роль спадковості та середовища у формуванні особистості.
28. Дослідження темпераменту і характерологічних властивостей.
29. Мотивація пізнавальної активності, її формування.
30. Провідні модальності людини.
31. Підходи до візуалів у процесі викладання.
32. Аудіали, їхні особливості сприйняття.
33. Наочність, її значення для засвоєння матеріалу.
34. Види наочності: образна, предметна, словесна.
35. Демонстраційний експеримент.
36. Підготовка і методика проведення демонстраційного експерименту.
37. Переваги, можливості наочного експерименту.
38. Можливі негативні аспекти проведення та оцінок демонстраційного експерименту.
39. Емоційний фактор у процесі навчання.
40. Прийоми активізації мотивації у процесі засвоєння матеріалу.
41. Риторичні запитання.
42. Індивідуальні усні та письмові завдання.
43. Групові завдання.
44. Аналіз проблемних ситуацій.
45. Тестові питання.
46. Завдання і розвиток творчих підходів.
47. Функції контролю знань.
48. Основні показники рівня володіння предметом.
49. Види контролю: індивідуальний і фронтальний.
50. Форми контролю: усні та письмові завдання.
51. Особливості контролю знань з психології.
52. Критерії оцінки психологічних знань.
53. Оцінка, її дидактична та мотиваційна функція.
54. Лекція, її сутність і завдання.
55. Лекційні прийоми та функції.
56. Методичні прийоми активізації мислення студентів на лекціях.
57. Семінарські заняття, їх сутність і мета.
58. Мета і завдання практичних занять.

59. Моделювання психологічних і навчальних ситуацій.
60. Ділова, творча, рольова ігри — їх розвиваюча та педагогічна функції.
61. Тренінг.
62. Студентські конференції.
63. “Круглі столи”.
64. Майстер-класи.
65. Тематичні гуртки.
66. Психолого-педагогічний театр.
67. Екскурсія як мотивуюча навчальна діяльність.
68. Перегляд і обговорення фільмів.
69. Етапи роботи під час підготовки лекції.
70. Розуміння основних термінів і понять сучасної теорії психології.
71. Фізіологічні і психологічні явища.
72. Передумови психічної діяльності та власне психічна діяльність.
73. Умовність “сфер психічної діяльності”.
74. Термінологія в медичній психології.
75. Поняття “норма” і “патологія”.
76. Розуміння дискурсів: організм і особистість.
77. Що означають слова: реакція, стан, розвиток?
78. Відмінності між психотичними і непсихотичними проявами.
79. Поняття “екзогенне” — “психогенне” — “ендогенне”.
80. Дати визначення термінів “дефект”, “хроніфікація”, “адаптація”, “дезадаптація”.
81. Співвідношення поняття симптом — синдром — діагноз.
82. Які методи дослідження використовують у медичній психології?
83. Особливості клінічного опитування пацієнта.
84. Проективні методи.
85. Межа норми і патології у сфері сприйняття.
86. Порушення свідомості.
87. Ознаки патології в емоційній сфері.
88. Ознаки порушення уваги, пам’яті, інтелекту.
89. Симптоми порушення волі.
90. Межа норми і патології.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

(питання для підготовки до рубіжного (модульного) контролю знань і вмінь студентів спеціальності “Психологія” з дисципліни “Методика викладання медичної психології”)

Варіант 1

1. Для дослідження уваги використовують:

- а) класифікацію, утворення аналогій;
- б) метод піктограм;
- в) таблиці Равена;
- г) таблиці Шульге та коректурну пробу;
- д) асоціативний експеримент.

2. Аддиктивна поведінка — зловживання різноманітними речовинами, що змінюють:

- а) настроїв;
- б) увагу;
- в) фізичне самопочуття;
- г) психічний стан;
- д) здатність до контролю.

3. Психотропні речовини здатні впливати на:

- а) самопочуття;
- б) сенсорні процеси;
- в) поведінку;
- г) психічну діяльність;
- д) вегетатику.

4. До методів дослідження пам'яті належить:

- а) утворення аналогій;
- б) метод піктограм;
- в) асоціативний експеримент;
- г) таблиці Равена;
- д) проби на зорову та слухову пам'ять.

5. Для виявлення розладів мислення використовуються методи:

- а) тест Еткінда, асоціативний експеримент;
- б) коректурна проба, тест Розенцвейга;
- в) утворення аналогій, виключення, таблиці Равена;
- г) таблиці Шульге, метод Рошаха;
- д) методика Дембо-Рубінштейна, піктограми.

Варіант 2

1. Дослідження самооцінки проводять за допомогою:

- а) методики Дембо-Рубінштейна;
- б) тесту Роршаха;
- в) тесту Равена;
- г) таблиць Шульге;
- д) тесту Векслера.

2. Паралогічне мислення характеризується:

- а) скаргами на втрату здатності швидко переключатися з однієї теми бесіди на іншу;
- б) втратою логічного зв'язку, підміною одних понять іншими;
- в) зупинкою думок;
- г) частими поєднання з гіпермнезіями;
- д) перескакуванням думок.

3. Рухова розгальмованість, непосидючість, загальна збудливість, нестійкість уваги характерні для:

- а) неврозоподібного синдрому;
- б) гіперкінетичного синдрому;
- в) психопатоподібного синдрому;
- г) кататонічного синдрому;
- д) геберфренічного синдрому.

4. Гіперестезія – це:

- а) підвищена увага;
- б) балакучість;
- в) прискорення темпу мови;
- г) підвищена чутливість;
- д) рухова активність.

5. До ознак депресивної рухової загальмованості належать все, крім:

- а) загальмованості рухів;
- б) бідності міміки;
- в) відчуття слабості у м'язах;
- г) манірності;
- д) явища депресивного ступору.

Варіант 3

1. Метод дослідження емоційно-мотиваційної сфери:

- а) тест Равена;
- б) тест Шульге;

- в) тест Люшера;
- г) тест Векслера;
- д) тест Роршаха.

2. Особливості інтелекту можна перевірити за:

- а) тестом Шульце;
- б) первентин;
- в) план;
- г) мескалін;
- д) крек.

3. Ятрогенія – це:

- а) нанесення шкоди здоров'ю хворого через помилки медпрацівників;
- б) порушення мислення;
- в) порушення уваги;
- г) псевдогалюцинації;
- д) вид патологічних міжособистісних відносин.

4. Екстраверсія – це:

- а) замкнутість у собі;
- б) зовнішня направленість, висока товариська відвертість;
- в) переймання проблемами інших;
- г) черствість;
- д) підвищена балакучість.

5. Під терміном установка розуміють:

- а) міфи, якими людина користується в певних ситуаціях;
- б) внутрішній стан готовності певним чином сприймати, оцінювати та діяти стосовно до певних об'єктів;
- в) набір сформованих у процесі життя сценаріїв;
- г) прагнення до досягнення мети;
- д) консервативність думки та дій.

Варіант 4

1. Сенситивність – це:

- а) переймання своїми проблемами;
- б) здатність до навчання;
- в) чутливість, схильність до яких-небудь стимулів;
- г) доброта, відвертість;
- д) підвищена увага.

2. Соматичний – означає:

- а) духовний;
- б) тілесний;

- в) хворобливий;
- г) зовнішній;
- д) внутрішній.

3. Імпульсивні дії проявляються наступним:

- а) відчуття “зробленості”;
- б) дії під контролем свідомості;
- в) поступовий початок;
- г) немотивована дія при глибокому порушенні психічної діяльності.

4. До прогресивних методів зняття стресу належить:

- а) петтинг;
- б) аутотренінг;
- в) проєкція;
- г) витіснення;
- д) конфлікт.

5. Причиною психогенних захворювань є:

- а) черепно-мозкова травма;
- б) спадковість;
- в) вплив кліматичних умов та середовища;
- г) наслідки вживання психоактивних речовин;
- д) вплив психічної травми.

Варіант 5

1. Психогігієна — це наука про:

- а) забезпечення і підтримку психічного здоров'я та система заходів спрямована на ці цілі;
- б) запобігання психічних травм;
- в) етику медичних працівників;
- г) порядок роботи психіатричних закладів;
- д) всі відповіді правильні.

2. Найбільш частими масками маніакальних станів у підлітків є:

- а) збільшення маси тіла;
- б) схуднення;
- в) збільшення витривалості до фізичних навантажень;
- г) поліпшення успіхів у навчанні;
- д) поведінкові (психопатоподібні) порушення.

3. Визначити, що означає амбівалентність:

- а) двозначність переживань, коли об'єкт викликає протилежні почуття;

- б) бідність емоційної сфери;
- в) байдужість до чужих переживань;
- г) замикання усоби;
- д) ненависть до певного об'єкта.

4. Девіація – це:

- а) відхилення від норми;
- б) небажання;
- в) порушення мислення;
- г) демонстративна поведінка;
- д) маячення переслідування.

5. Захисні психологічні механізми:

- а) усвідомлені психічні процеси;
- б) переключення уваги на менш значимий об'єкт емоційних переживань;
- в) виражаються демонстративною поведінкою;
- г) регулятивна система психіки, що охороняє її від тривоги та негативних емоцій шляхом витіснення їх зі свідомості;
- д) всі відповіді правильні.

Варіант 6

1. Интroversія – це:

- а) внутрішня агресія;
- б) схильність до збудливості;
- в) товариськість, відвертість;
- г) звернення до внутрішнього, несхильність до спілкування, замкнутість;
- д) поліпшення пам'яті на сумні події.

2. Затримка психічного розвитку – це:

- а) уповільнення темпів розвитку, яке виражається в недостатності загального запасу знань, незрілості мислення, переважанні ігрових інтересів, швидкій пересичуваності в інтелектуальній діяльності;
- б) найглибший ступінь психічного недорозвитку (IQ = 0–5) характеризується практично повною відсутністю мислення. У цих хворих здебільшого цілком відсутні навички охайності, вони не здатні до елементарного самообслуговування;
- в) порушення розуміння мови в результаті ураження скроневої частки домінантної півкулі;
- г) емоційна збіднілість;
- д) швидка психічна стомлюваність.

3. Олігофренія – це:

- а) легка розумова відсталість, яка характеризується конкретністю мислення, нездатністю до творчої поведінки, примітивністю інтересів та почуттів; поняття числа не сформоване, немає уяви про збереження кількості предметів при їх переміщенні (феномен Піаже);
- б) часткове специфічне порушення засвоєння процесу читання, яке зумовлене несформованістю або порушенням вищих психічних функцій і виявляється у повторюванні стійких помилок на письмі;
- в) стан загального недорозвитку психіки в результаті спадкової зумовленості або внутрішнього ураження головного мозку. Залежно від ступеня порушення вирізняють дебільність, імбécильність та ідіотію;
- г) періодичне забування слів;
- д) всі відповіді правильні.

4. Ушкоджений психічний розвиток – це:

- а) розвиток дитини з органічним ураженням центральної нервової системи. До ушкодженого психічного розвитку можна віднести такі стани, як мінімальна мозкова дисфункція, порушення міжпівкульової взаємодії, локальні ураження головного мозку, епілепсія, прогресуючі органічні ураження ЦНС;
- б) часткове специфічне порушення процесу писання. Причинами дисграфії можуть бути недорозвиненість мови, порушення її грамаічного ладу, недорозвиток зорового гнозису, порушення звукового аналізу та синтезу;
- в) крайні варіанти норми, за яких окремі риси характеру надмірно посилені. У підлітків наявна підвищена чутливість до певних психотравмуючих дій при достатній стійкості до інших.

5. Мінімальна мозкова дисфункція це:

- а) безтурботний настрій, при якому переважають благодушність, пасивне переживання цілковитого благополуччя, вдовolenня, поверховим ставленням до серйозних явищ;
- б) незначне порушення функцій головного мозку та біологічно зумовлена недостатність функцій нервової системи, що призводить до легких розладів поведінки і зниження здатності до навчання;

- в) розлад мови, при якому порушується її плавність, виникають мимовільні затримки вимовляння окремих звуків, повторення звуків та складів;
- г) витіснення окремих подій та заміна їх неіснуючими;
- д) незначне порушення пам'яті та координації рухів внаслідок черепно-мозкової травми.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінки ***“відмінно”*** заслуговує відповідь студента, що виявляє бездоганні знання теоретичного курсу в повному обсязі, розуміння напрямів і методів прикладного застосування соціологічних теорій, вміння обирати методи дослідження залежно від його проблематики, вміння розробляти інструментарій дослідження, чітке розуміння процедур кожного методу; при цьому також враховується його активність на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

Оцінки ***“добре”*** заслуговує відповідь студента, який розкрив на всі питання екзаменаційного білета, виявляючи при цьому знання теоретичного курсу в повному обсязі, розуміння напрямів і методів прикладного застосування соціологічних теорій, вміння обирати методи дослідження та розробляти інструментарій, здатність уявляти процедури кожного методу; при цьому також враховуються його активність на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

Оцінки ***“задовільно”*** заслуговує відповідь, яка виявляє знання теоретичного курсу в неповному обсязі та уявлення щодо процедур дослідження і розробки інструментарію, але містить неточності, помилки, неповноту аргументації; при цьому також враховується його активність на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

Оцінки ***“незадовільно”*** заслуговує відповідь студента, яка виявляє незнання навчального матеріалу в межах програми навчального курсу та нездатність розробляти інструментарій і застосовувати процедури дослідження; при цьому також враховується його активність на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

Відповіді до тестових завдань

Варіант 1: 1. г; 2. г; 3. г; 4. д; 5. в.

Варіант 2: 1. а; 2. б; 3. б; 4. г; 5. г.

Варіант 3: 1. в; 2. г; 3. а; 4. б; 5. б.

Варіант 4: 1. в; 2. б; 3. г; 4. б; 5. д.

Варіант 5: 1. а; 2. д; 3. а; 4. а; 5. г.

Варіант 6: 1. г; 2. а; 3. в; 4. а; 5;

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Бадмаев Б. У.* Методика преподавания психологии. — М.: Владос, 1999.
2. *Бурлачук Л. Ф.* Исследование личности в клинической психологии. — К., 1979.
3. *Зейгарник Б. В.* Патопсихология. — М., 1976.
4. *Исаев Д. Н.* Психосоматические и соматопсихические расстройства у детей. — Л., 1990.
5. *Каплан Г. И., Сэдок Б. Дж.* Клиническая психиатрия. — М.: Медицина, 1994.
6. *Карвасарский Б. Д.* Медицинская психология. — Л., 1982.
7. *Леонгард К.* Акцентуированные личности. — К., 1989.
8. *Личко А. Е.* Подростковая психиатрия. — Л., 1985.
9. *Менделевич В. Д.* Клиническая и медицинская психология. — М., 1998.
10. *Основы психотерапии: Учеб. пособие для студ. вузов, которые обучаются по спец. “Психология”, “Соц. педагогика” / Л. Ф. Бурлачук, И. А. Грабская, А. С. Кочарян.* — К.: Ника-Центр; М.: Алтейа, 1999.
11. *Практикум по общей психологии / Под ред. проф. А. И. Щербакова.* — М.: Просвещение, 1990.
12. *Равич-Щербо И. В.* и др. Психогенетика: Учебник. — М.: Аспект-Пресс, 1999. — 447 с.
13. *Рубинштейн С. Я.* Экспериментальные методики патопсихологии. — М., 1972.
14. *Собчик Л. Н.* Методы психологической диагностики: В 3 ч. — М., 1990.

15. *Соловiнко В. О.* Загальна психологiя: Посiб. для самот. роботи. — К., 2000.

Додаткова

16. *Анастаси А.* Психологическое тестирование. — М.: Педагогика, 1982. — 180 с.
17. *Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека / Под ред. И. А. Полищука, А. Е. Видренко.* — К.: Здоровье, 1979. — 220 с.
18. *Блейхер В. М.* Клиническая патопсихология. — Ташкент: Медицина, 1976. — 360 с.
19. *Блейхер В. М., Крук И. В.* Патопсихологическая диагностика. — К.: 1986. — 195 с.
20. *Бурлачук Р. Л., Морозов С. М.* Словарь-справочник по психологической диагностике. — К., 1989. — 175 с.
21. *Ганнушкин П. Б.* Избранные труды. — М.: Медицина, 1964. — 291 с.
22. *Завлянский И. Я., Блейхер В. М.* Психиатрический диагноз. — К.: Вища школа, 1979. — 197 с.
23. *Кабанов М. М., Личко А. Е., Смирнов В. М.* Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. — Л.: Медицина, 1983. — 312 с.
24. *Кабанов М. М., Карвасарский Б. Д.* Актуальные задачи медицинской психологии // Психология и медицина. — М., 1978. — С. 20–24.
25. *Клиническая психиатрия / Под ред. Г. Груле, Р. Юнга, В. Майер-Гросса, М. Мюллера.* — М.: Медицина, 1967. — 832 с.
26. *Коркина М. В., Лакосина Н. Д., Личко А. Е.* Психиатрия: Учебник. — М.: Медицина, 1995. — 145 с.
27. *Лакосина Н. Д., Ушаков Г. К.* Медицинская психология. — М.: Медицина, 1984. — 164 с.
28. *Лебединский М. С, Мясищев В. Н.* Введение в медицинскую психологию. — Л.: Медицина, 1966. — 430 с.
29. *Левченко И. Ю.* Патопсихология: Теория и практика. — М.: Академия, 2002. — 156 с.
30. *Марилев В. В.* Общая психопатология. — М.: Академия, 2002. — 192 с.
31. *Меграбян А. А.* Общая психопатология. — М.: Медицина, 1972. — 286 с.

32. Николаева В. В., Соколова Е. Т., Стиваковская А. С. Спецпрактикум по патопсихологии. — М.: Изд-во МГУ, 1979. — 184 с.
33. Практикум по психологии / Под ред. А. Н. Леонтьева, Ю. Б. Гиппенрейтер. — М.: Изд-во МГУ, 1972. — 210 с.
34. Психіатрія / О. К. Напреєнко, І. Й. Влох, О. З. Голубков; За ред. проф. О. К. Напреєнка. — К.: Здоров'я, 2001.
35. Психология. Словарь. / Под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. — М., 1990.
36. Роговин М. С. Психологическое исследование. — Ярославль: Изд-во Ярослав. ун-та, 1979. — 255 с.
37. Фрумкин Я. П., Воронков Г. Л., Шевчук И. Д. Психиатрия. Таблицы и схемы. — К.: Вища шк., 1977. — 79 с.
38. Фрумкин Я. П., Лившиц С. М. Следовые влияния в психопатологии. — К.: Здоровье, 1979. — 111 с.
39. Ясперс К. Общая психопатология. — М.: Практика. — 1997.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Організація та форми самостійної роботи студентів	4
Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.....	6
Вказівки до проведення семінарських занять	13
Теми семінарських занять	14
Методичні рекомендації до написання реферату	15
Вказівки до виконання контрольної роботи.....	18
Питання для самоконтролю.....	19
Тестові завдання	22
Критерії оцінювання знань студентів	28
Список літератури.....	29

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп'ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-4127

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротаційний трафаретний.

Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*